

Subota, 19. ožujka 2011.

Globus **GLOBUS**

ciganski ljudevit gaj Što se čudite Sarkozyju? Pa vi svoje Rome protjerujete već godinama

Dora Koretić / 24.08.2010. 19:15:30

Marcel Courthiade, slavni lingvist iz Pariza, koji je stvorio ortografski sustav romskog jezika, jedan od najvećih živućih stručnjaka za romsku kulturu, samo za Globus komentira progon svojih sunarodnjaka iz Francuske

Koji su razmjeri francuske ciganofobije, sve je postalo jasno u ljetnoj noći sa 16. na 17. srpnja.

Mjesto radnje - gradić Saint Aignan nedaleko od Sveučilišta u Caenu.

Google oglasi

Hrvatska Ljetovanje

Rezervirajte odmor u
Hrvatskoj Rezervacije i pomoć online!

www.galileo.hr

Francuska žandarmerija slučajno ubija mladića, Roma podrijetlom iz Španjolske, Luigija Duqueneta.

Pet dana nakon ubojstva francuska će žandarmerija osjetiti svu silinu ciganske osvete.

U nedjeljno jutro 3400 stanovnika tog gradića probudit će razbijanje, vikanje, spaljivanje automobila. Pedesetak pripadnika romske nacionalnosti ulicama će divljati prekriveni kapuljačama, naoružani hladnim oružjem.

Rom s karijerom. Za cijenjenoga romskog profesora s pariškom adresom, Marcela Courthiadea, stvar je, međutim, odavno jasna, puno prije nego što se sva romska svita okupila u srcu Saint Aignana kako bi potrgala limeni natpis “Gendarmerie”, a ispred komesarijata posjekla drvo. Marcel Courthiade nije se našao među 10 tisuća Roma koje je francuska Vlada, nedugo nakon incidenta u Saint Aignaneu, odlučila protjerati iz zemlje s po 300 eura u džepu, i još trećinom od toga za svako cigansko dijete.

Za razliku od rumunjskih Roma, koji bez ikakvih prava godinama tumaraju Francuskom, Courthiade je jedan od rijetkih pripadnika te manjine koji se uspio odlijepiti od negativnog prizvuka riječi “Rom”, i pritom ostvariti respektabilnu karijeru s mnoštvom što vlastitih, što prevedenih knjiga.

57-godišnji Courthiade danas radi kao pročelnik katedre romskog jezika i kulture na Državnom institutu orijentalnih jezika i kulture (INALCO) pri Université de Paris.

Ovih je dana neobično zauzet pa će na nekoliko pitanja o problemima u Francuskoj, na tečnom hrvatskom, odgovoriti u skraćenom obliku - na “samo” deset novinskih kartica jer za više od toga, ispričava se, jednostavno nema vremena!

Shvatit ćemo ga, kaže, jer Sarkozy je baš vrijeme godišnjih odmora odabrao da se obračuna s manjinama, a i Courthiade k tome ovih dana užurbano radi na dovršetku prijevoda zbirke pjesama Papuše, prve romske pjesnikinje koja je djelovala poslije Prvog svjetskog rata, a koja bi, da je kojim slučajem preživjela, danas imala stotinjak godina.

Courthiade je, osim kao lingvist, među romskim svijetom poznat kao osoba koja je krajem 80-ih godina prošloga stoljeća predložila ortografski sustav romskoga jezika, a koji je potom prezentiran pred IRU, Međunarodnom udrugom Roma, i koja ga je na kraju prihvatila kao službeno pismo te organizacije.

Kad su u pitanju Romi, njihov jezik i kultura, Courthiade je među najvećim živućim stručnjacima.

Autor je šest stručnih knjiga, djela kao što su “Struktura dijalekata romskog jezika”, “Romi u europskoj beletristici”, “Romska književnost: Sinti i Kale, tuga i humor romskog naroda”. Dugogodišnji je borac za prihvaćanje romskog identiteta kao jedne jezično–kulturne i etničke komponente francuske nacije i njezina povijesnog naslijeđa...

Uzalud, kaže Courthiade, jer monarh Sarkozy ne sluša, a sada je i taj nesretni incident u Saint Aignanu uzeo kao povod da se obračuna s manjinama koje, tvrdi Courthiade, francuski predsjednik vrlo loše prihvaća.

Prava istina, nastavlja, zapravo je sljedeća: Sarkozy uviđa kako u svojem predsjedničkom mandatu, ruku na srce, nije baš daleko dogurao s politikom, ekonomijom, financijskom krizom...

Još gore, nastavlja, nije uspio osigurati ni državnu i nacionalnu sigurnost što je bila njegova vizit-karta na predsjedničkim izborima.

Potom je Sarkozy odlučio iz Francuske protjerati 26 tisuća stranaca godišnje, no susreo se s gotovo nemogućom misijom: Afroamerikanci su mu se pokazali lošim izborom, javnost je na pitanja njihovih prava odavno osjetljiva, a imaju i dobre odvjetnike te skrbničke organizacije pa se dirnuti u njih ipak čini suludim.

Sva sreća za Sarkozyja da se o Romima u Francuskoj skrbi nešto manje, iako ni u slučaju protjerivanja ove manjine Francuzi nisu ostali potpuno tihi, pa su Sarkozyjevo “čišćenje” popratili uz dosta burne napise u novinama...

No, politika protjerivanja i izivljavanja nad romskim stanovništvom u Francuskoj, tvrdi Courthiade, seže i daleko prije Nicholasa Sarkozyja.

Prvo su ih poželjeli progoniti davne 1912., ali kako Francuska ustavom nije priznavala manjine, da bi progonili Rome koji službeno nisu ni postojali, Francuzi su

izmislili naziv “nomad”, a sve pripadnike romske nacionalnosti prekrstili u nomade.

Nova hapšenja, dakako, uslijedila su u vrijeme Drugog svjetskog rata kad je francuska žandarmerija, nastavlja Courthiade, pohapsila stotine, možda i tisuće Roma, a dosta ih je u ratu i izginulo.

Ubrzo nakon rata Francuzi Rome prestaju nazivati nomadima i preimenuju ih u “Gens du voyage”, odnosno “ljude putovanja”, naziv koji će se u Francuskoj zadržati i dan danas.

Današnji Romi iz Rumunjske i Bugarske, upozorava Courthiade, usprkos naporima Francuza, ipak nisu nikakvi “ljudi putovanja”, već osobe s domovima i obiteljima koje u Francuskoj ne mogu dobiti pravo na rad, iako bi radije bili zaposleni, kaže Courthiade, nego progonjeni.

Po pitanju progona tih “ljudi putovanja”, Courthiade je ovih dana u Francuskoj bio među glasnijim protivnicima, no pritom mu nisu previše pomogle raznorodne romske organizacije diljem Europe koje, tvrdi profesor, već godinama laprdaju jednu te istu demagogiju koja je već i Bogu dojadila.

Takozvani Forum Roma Europe (ERTF), koji si je za misiju postavio borbu za prava tih manjina, kaže Courthiade, pretvorio se u instituciju koja bi formalno trebala predstavljati romsku manjinu, ali od koje se zapravo očekuje da ne bude pretjerano aktivna.

Ni romske organizacije okolnih europskih zemalja nisu se pokazale pretjerano suosjećajnim prema sudbini Roma u Francuskoj.

Predsjednik Udruge Roma grada Zagreba i županije, Alija Mešić, kaže kako nije imao potrebu podržati progonjene Rome u Francuskoj. “Ja sam legalist, a u Francuskoj je ipak riječ o Romima koji nisu radili niti bili voljni skrbiti se o svojim obiteljima”, rekao nam je Mešić koji inače poznaje Courthiadea, a imao ga je prilike upoznati baš Hrvatskoj.

Po pitanju situacije u Francuskoj, Mešić je poprilično oštar: progonjeni Romi ionako imaju svoje domove u Rumunjskoj i Bugarskoj, a u Francuskoj su mahom radili na crno, u prekršaju.

“A to onda više nije pitanje prava manjina, već političkih interesa”, tvrdi Mešić.

To je upravo odgovor kakav Courthiade i očekuje jer romske su organizacije, kaže, užasne, a njihova demagogija uglavnom se svodi na čisti populizam, pa se zadovoljavaju parolama poput “uzmimo stvar u svoje ruke” da bi, kad izbije stvarni problem, utihnuli poput praznih školjki.

No, kad su u pitanju progoni Roma u Europi, mi Hrvati ipak se ni bismo trebali pretjerano čuditi jer i sami, kaže Courthiade, godinama obavljamo svojevrsnu vrstu progona nad romskim identitetom, blokirajući bilo kakvu mogućnost njihova jezičnog i kulturnog razvoja.

Povijest tog negiranja romskog identiteta, tvrdi Courthiade, počinje već u miješanju Roma s Bajašima, jer Romi se u Hrvatskoj službeno dijele na Bajaše (govore ljimba'd'bajaš jezikom) te pripadnike plemena Kanjara, Kalopera, Haškalijski i Kalderaša koji govore nešto poznatiji, romano chib.

No, Bajaši, tvrdi Courthiade, povijesno nisu, niti su ikad željeli biti Romi, ali u Rome ih je pretvorila hrvatska politika, prije svega inercijom i mentalnom lijenošću kako bi upropastila etnički pejzaš hrvatskoga kraja.

Bajaši nisu Romi. Bajaši, pojašnjava Courthiade, potječu od prastarih plemena Gornje Mezije (današnje Južne Srbije) i govore jezik vrlo sličan rumunjskome. Povijesno gledano, tvrdi Courthiade, to je južno-dunavski dijalekt rumunjskog jezika, mnogo sličniji starom, iskonskom rumunjskom jeziku nego što je to današnji službeni, znatno izmijenjeni jezik Rumunja.

Bajaši će se kasnije u Hrvatskoj naseliti u blizini Čakovca te diljem Baranje, ali doći će i u Mađarsku te Bugarsku (gdje će biti poznatiji pod nazivom “ludari”). Povijest manipulacije plemena Bajaša, kojima se negiraju povijesnost, tradicija, jezik i kultura, zapravo su, tvrdi ovaj romski profesor, velika manipulacija od strane kako hrvatske, tako i ostalih europskih Vlada.

Ako Hrvatska želi unaprijediti svoj odnos prema manjinama, prvo bi trebala svojim Bajašima priznati njihovu povijest, jezik, kulturu i identitet, jednako kao i Romima, bilo da dolaze iz Italije ili Mađarske...

Courthiade bi silom htio i ono što je najmanje izgledno: da se u škole uvede romski jezik po europskim kriterijima, podučava romska književnost, među kojima i književnici poput Farija Ibraimovskog, da se poput vjetra prenosi informacija o situaciji u Francuskoj.

Courthiadea pitamo trebaju li strahovati i hrvatski Romi u Francuskoj, ali doznajemo kako ih ondje trenutačno boravi tek nešto više od stotinjak, i oni uglavnom imaju rodbinu diljem Hrvatske.

Ti hrvatski Romi, kaže Courthiade, u Francuskoj imaju službeni status stranaca, zbog čega se ne moraju brinuti o svojoj sjigurnosti. “Paradoksalno, hrvatske Rome nije lako istjerati iz Francuske, dok je s onim rumunjskima to znatno lakše. Nemaju nikakav status, a nisu stranci jer pripadaju EU pa ih je puno jednostavnije posjesti u avion i vratiti odakle su i došli”, ljutit je Courthiade.

Predviđa kako još nije izgledno da se situacija kakva je zavladała Francuskom preslika i na naše krajeve.

“Zasad to nije u interesu vaše Vlade, iako ne znači da jednog dana na vlast neće zasjesti neka rasistička grupacija”, kaže Courthiade.

Dođe li vrijeme da se i hrvatski Romi zabrinu nad mogućim službenim progonima iz zemlje, Courthiade će ih, obećaje, na vrijeme o tome upozoriti.

U međuvremenu, brinut će se o nacionalnom identitetu tih omraženih skupina u Francuskoj, a u noćima se posvetiti Papuši, mističnoj romskoj pjesnikinji.

I njezin život bio je težak, u skladu sa sudbinom progonjenih Roma.

Sva sreća što su iza ove Romkinje, ako ništa drugo, ostale, barem pjesme...

Na vrh

